מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשע"ח, 2018
מספר השאלון: 1282

תנ"ך

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	ספר בראשית	(40×2)	80 נקודות
פרק שני	נושאי ההרחבה	(20×1)	20 נקודות
	סה"כ		100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון — בראשית (80 נקודות)

ענה על שתי השאלות 1-2.

בכל שאלה, ענה על סעיף א — **חובה** (25 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (15 נקודות).

(לכל שאלה — 40 נקודות)

1. קרא **בראשית**, ד', 2-16.

ב וַתֹּסֶף לָלֶדֶת
אֶת־אָחִיו אֶת־הָבֶל וַיְהִי־הֶבֶל רֹעֵה צֹאן וְקַיִן הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה:
ג וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַיהוָה: וְהֶבֶל
הֵבִיא גַם־הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵהֶן וַיַּשַׁע יהוָה אֶל־
ה הֶבֶל וְאֶל־מִנְחָתוֹ: וְאֶל־קַיִן וְאֶל־מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה וַיִּחַר
ו לְקַיִן מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו: וַיֹּאמֶר יהוָה אֶל־קַיִן לָמָּה חָרָה לָךְ
ז וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ: הֲלוֹא אִם־תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תֵיטִיב
לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל־בּוֹ:
ח וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה וַיָּקָם קַיִן
ט אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ: וַיֹּאמֶר יהוָה אֶל־קַיִן אֵי הֶבֶל
י אָחִיךָ וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי: וַיֹּאמֶר מֶה
יא עָשִׂיתָ קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן־הָאֲדָמָה: וְעַתָּה אָרוּר
אָתָּה מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ לָקַחַת אֶת־דְּמֵי
יב אָחִיךָ מִיָּדֶךָ: כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה לֹא־תֹסֶף תֵּת־כֹּחָהּ לָךְ
יג נָע וָנָד תִּהְיֶה בָאָרֶץ: וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־יהוָה גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא:
יד הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר וְהָיִיתִי
טו נָע וָנָד בָּאָרֶץ וְהָיָה כָּל־מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי: וַיֹּאמֶר לוֹ יהוָה לָכֵן
כָּל־הֹרֵג קַיִן שִׁבְעָתַיִם יֻקָּם וַיָּשֶׂם יהוָה לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי
טז הַכּוֹת־אֹתוֹ כָּל־מֹצְאוֹ: וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יהוָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־
נוֹד קִדְמַת־עֵדֶן:

/המשך בעמוד 3/

ענה על סעיף א (**חובה**).

א. קרא פסוקים 13-15 שלפניך.

(1) על פי פסוקים אלה, הסבר ממה קין חושש, וציין סיבה אחת לחששו. (15 נקודות)

(2) האם תגובת ה' על טענותיו של קין מצדיקה את חששותיו? הסבר. (10 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. **וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה...** (פסוק 8).

הכתוב אינו מספר מה אמר קין להבל, ואם התפתחה שיחה בין האחים, הכתוב אינו מפרט את התוכן שלה.

(1) מדוע הכתוב אינו מפרט את תוכן השיחה? ציין סיבה אפשרית אחת לכך. (8 נקודות)

(2) בנוסח תרגום השבעים לפסוק זה יש תוספת על נוסח המסורה. קרא את נוסח תרגום השבעים שלפניך.

ויאמר קין אל הבל אחיו נלכה לשדה ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו.

יש מפרשים הטוענים שקין לא תכנן להרוג את הבל, והוא עשה זאת רק בעקבות ריב שהתפתח בין האחים בשדה.

האם גרסת תרגום השבעים תומכת בפרשנות זו? נמק את דבריך. (7 נקודות)

ג. לדברי מ' בובר (דרכו של מקרא, ירושלים, תשל"ח), ה' לא קיבל את מנחתו של קין מכיוון שניסה ללמד את קין להתמודד עם יצריו האפלים.

(1) על מה בכתוב אפשר לבסס את דבריו של בובר? הסבר. (8 נקודות)

(2) כתוב פירוש נוסף שלמדת לסירוב של ה' לקבל את מנחתו של קין. (7 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

2. קרא **בראשית**, י"ח, 17-33.

יז וַיהוָה אָמָר הַמְכַסֶּה
יח אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה: וְאַבְרָהָם הָיוֹ יִהְיֶה לְגוֹי גָּדוֹל
יט וְעָצוּם וְנִבְרְכוּ־בוֹ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ: כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר
יְצַוֶּה אֶת־בָּנָיו וְאֶת־בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ יהוה לַעֲשׂוֹת
צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא יהוה עַל־אַבְרָהָם אֵת אֲשֶׁר־
כ דִּבֶּר עָלָיו: וַיֹּאמֶר יהוה זַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי־רָבָּה וְחַטָּאתָם
כא כִּי כָבְדָה מְאֹד: אֵרְדָה־נָּא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי
כב עָשׂוּ כָּלָה וְאִם־לֹא אֵדָעָה: וַיִּפְנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סְדֹמָה
כג וְאַבְרָהָם עוֹדֶנּוּ עֹמֵד לִפְנֵי יהוה: וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף
כד תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם־רָשָׁע: אוּלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם בְּתוֹךְ הָעִיר
הַאַף תִּסְפֶּה וְלֹא־תִשָּׂא לַמָּקוֹם לְמַעַן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם אֲשֶׁר
כה בְּקִרְבָּהּ: חָלִלָה לְךָ מֵעֲשֹׂת כַּדָּבָר הַזֶּה לְהָמִית צַדִּיק עִם־
רָשָׁע וְהָיָה כַצַּדִּיק כָּרָשָׁע חָלִלָה לָּךְ הֲשֹׁפֵט כָּל־הָאָרֶץ לֹא
כו יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט: וַיֹּאמֶר יהוה אִם־אֶמְצָא בִסְדֹם חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם
כז בְּתוֹךְ הָעִיר וְנָשָׂאתִי לְכָל־הַמָּקוֹם בַּעֲבוּרָם: וַיַּעַן אַבְרָהָם
וַיֹּאמַר הִנֵּה־נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל־אֲדֹנָי וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר:
כח אוּלַי יַחְסְרוּן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם חֲמִשָּׁה הֲתַשְׁחֵית בַּחֲמִשָּׁה אֶת־
כָּל־הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית אִם־אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה:
כט וַיֹּסֶף עוֹד לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמֶר אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים וַיֹּאמֶר
ל לֹא אֶעֱשֶׂה בַּעֲבוּר הָאַרְבָּעִים: וַיֹּאמֶר אַל־נָא יִחַר לַאדֹנָי
וַאֲדַבֵּרָה אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה אִם־
לא אֶמְצָא שָׁם שְׁלֹשִׁים: וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל־
אֲדֹנָי אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר
לב הָעֶשְׂרִים: וַיֹּאמֶר אַל־נָא יִחַר לַאדֹנָי וַאֲדַבְּרָה אַךְ־הַפַּעַם
אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה:
לג וַיֵּלֶךְ יהוה כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל־אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב
לִמְקֹמוֹ:

/המשך בעמוד 5/

ענה על סעיף א **(חובה)**.

א. קרא פסוקים 23-33 שלפניך.

בפסוקים אלה אברהם משמיע דברי כניעה לצד דברי מיקוח כדי לשכנע את ה' לשנות את החלטתו.

הדגם שני דברי כניעה ושני דברי מיקוח (סך הכול — ארבע דוגמאות).

(25 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים 17-20 שלפניך.

(1) מה ה' מודיע לאברהם, ומדוע הוא מודיע לו זאת? (8 נקודות)

(2) קרא את דבריו של הרב ש' כהן.

וזהו תפקידו של מנהיג בעם ישראל, לדעת לעמוד גם מול הקב"ה. ולכך מדווח הקב"ה לאברהם את אשר הוא עושה. הוא מזמין את הוויכוח.

(כהן, ש' [2017]. ישיבת ההסדר קרני שומרון. **לעשות צדקה ומשפט**. אוחזר ב־7 במאי, 2017 מ־http://www.karnash.co.il)

לדברי ש' כהן, מדוע שיתף ה' את אברהם בתכניתו? (7 נקודות)

ג. אברהם מנסה לשכנע את ה' לחוס על סדום ומבסס את דרישתו על שתי שיטות גמול — שיטת הגמול האישי ושיטת הגמול הקיבוצי.

(1) הדגם את השימוש בכל אחת מן השיטות. בסס את דבריך על הכתוב. (8 נקודות)

(2) מה אפשר ללמוד משילוב שתי השיטות על דרכו של אברהם בניהול משא ומתן? (7 נקודות)

/המשך בעמוד 6/

פרק שני — נושאי ההרחבה (20 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 3-4.

חוק

3. קרא **ויקרא**, י"ט, 33-34.

לג וְכִי־יָגוּר אִתְּךָ גֵּר
לד בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ: כְּאֶזְרָח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר וְהַגָּר
אִתְּכֶם וְאָהַבְתָּ לוֹ כָּמוֹךָ כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

א. הסבר מי הוא ה"גר" (לעומת ה"אזרח"), ומדוע יש צורך באיסור מיוחד על הונאת הגר. (12 נקודות)

ב. לדעתך, האם הדרישה וְאָהַבְתָּ לוֹ כָּמוֹךָ (פסוק 34) היא דרישה סבירה? נמק את דבריך. (8 נקודות)

חכמה

4. קרא **קהלת**, ג', 9-15.

ט מַה־יִּתְרוֹן הָעוֹשֶׂה בַּאֲשֶׁר הוּא עָמֵל: רָאִיתִי אֶת־הָעִנְיָן אֲשֶׁר
יא נָתַן אֱלֹהִים לִבְנֵי הָאָדָם לַעֲנוֹת בּוֹ: אֶת־הַכֹּל עָשָׂה יָפֶה
בְּעִתּוֹ גַּם אֶת־הָעֹלָם נָתַן בְּלִבָּם מִבְּלִי אֲשֶׁר לֹא־יִמְצָא
הָאָדָם אֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר־עָשָׂה הָאֱלֹהִים מֵרֹאשׁ וְעַד־סוֹף:
יב יָדַעְתִּי כִּי אֵין טוֹב בָּם כִּי אִם־לִשְׂמוֹחַ וְלַעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו:
יג וְגַם כָּל־הָאָדָם שֶׁיֹּאכַל וְשָׁתָה וְרָאָה טוֹב בְּכָל־עֲמָלוֹ מַתַּת
יד אֱלֹהִים הִיא: יָדַעְתִּי כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הִוא יִהְיֶה
לְעוֹלָם עָלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרוֹעַ וְהָאֱלֹהִים עָשָׂה
טו שֶׁיִּרְאוּ מִלְּפָנָיו: מַה־שֶּׁהָיָה כְּבָר הוּא וַאֲשֶׁר לִהְיוֹת כְּבָר הָיָה
וְהָאֱלֹהִים יְבַקֵּשׁ אֶת־נִרְדָּף:

א. מהי התפיסה העולה מפסוקים 14-15 בנוגע להשפעה של האדם על התנהלות העולם? (8 נקודות)

ב. האם לדעתך תפיסה זו היא אופטימית או פסימית? הסבר את דבריך. (12 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך